

סיכום פעילות הפורום לשנת הלימודים תשע"ז

שם הפורום: התמחות וכניסה להוראה

מרכזים: ד"ר שרה זילברשטרום, משרד החינוך; ד"ר אסתי

פיירסטיין, משרד החינוך; איתן שוורץ, אורנים - המכללה האקדמית

לחינוך

מבוא

רכזי יחידות שלב הכניסה למקצוע, רכזי ההתמחות בהוראה, רכזי המורים החדשים ורכזי הקורסים להכשרת חונכים ומלווים - הם המפעילים במוסדות האקדמיים את מערך ההתמחות והכניסה להוראה למתמחים ולמורים חדשים בארץ. הם מפעילים סדנאות סטאז', קורסים למורים חדשים, קורסים להכשרת חונכים ומלווים, וכן ימי עיון ויוזמות ייחודיות. במסגרת תפקידם הם יוצרים את הגשר בין האקדמיה לבין השדה. חברי הפורום מהווים יחד קבוצה בעלת מוטיבציה גבוהה ותחושת שליחות בכל הקשור לקליטת מורים חדשים במערכת החינוך, והם משמשים אנשי קשר למימושו של יעד הקליטה המיטבית של עובדי הוראה חדשים.

מטרות הפורום

- העצמת הרכזים כקבוצה ייחודית המובילה את שלב הכניסה להוראה.
- התמקצעות והפריה הדדית של ארבע תת-הקבוצות המרכיבות את הקבוצה: רכזי התמחות, רכזי מורים חדשים, ראשי היחידות, רכזי הקורסים להכשרת חונכים ומלווים.
- למידה משותפת של ידע פדגוגי, ארגוני ואקדמי בתחום שלב הכניסה להוראה.
- היוועצות ופתרון בעיות המתעוררות במהלך ההפעלה של כללי תהליכי הכניסה להוראה.

תכנית כללית של הפורום לשנת הלימודים תשע"ח

- השלם וחלקיו: תרומה הזדדית ומענה לצורכיהם משתתפי הפורום - העמקת שותפויות ולמידת עמיתים במסגרת תת-הקבוצות הקיימות בפורום: יציאה ממבט כולל על שלב הכניסה להוראה אל תת-הקבוצות, צורכי החברים בהן ו"לקוחותיהם".
- הבניית תרבות קליטה מיטבית - העצמת בתי הספר דרך ההשתתפות בתהליכים לזכייה ב"פרס הקליטה המיטבית" לשנה זו.
- ביסוס שותפויות והעמקתן - העמקת מודלים של שותפויות בין מכללות ואוניברסיטאות לבין בתי ספר ומחוזות בכל הנוגע לשלב הכניסה להוראה; מעקב אחר מודלים ייחודיים של חממות המאפשרות תהליכי תמיכה למורים חדשים ולגנות חדשות, שבהם שותפים גם אנשי ההכשרה וגם אנשי מערכת החינוך הקולטת.

סיכום פעילות לשנת הלימודים תשע"ז

יעדים שהוצבו לשנת הלימודים תשע"ז

- קשרי עבודה וחשיבה של חברי הפורום עם האגף והתהליכים המרכזים שהוא מוביל.
- התלבטות ולמידה משותפת עם חברי הפורום בסוגיות המציבות אתגר - הן ברמה הכוללת של הפורום הן ברמת ארבע תת-הקבוצות.
- תהליכי למידה חווייתיים באמצעות סימולציות וסרטונים.
- נשירת מורים בתחילת דרכם - מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומנתוני המשרד.
- התמודדות ברמה מערכתית עם קשיים של מתמחים בתחום השכר.
- תהליכי חונכות מבוססים כבוד האדם.
- החונכות והליווי: מן המעשה והמחקר אל טייב עבודת החונכים והמלווים.

- השמת מועמדים להוראה.
- הערכה על הרצף: התמקדות בחינוך הקדם-יסודי.
- פרס הקליטה המיטבית.

סיכום פעילות

הערכת גננות מתמחות

לכנס פתיחת התהליך הוזמנו חברי הפורום, מפקחות ומדריכות לחינוך הקדם-יסודי במחוזות, מנחי סדנאות סטאז' במוסדות האקדמיים. את הכנס הובילה **מלי ליבוביץ**, חברת ענף ורכזת הסטאז' במכללת בית ברל, והשתתפו בו **ד"ר שרה זילברשטרום**, מנהלת אגף התמחות וכניסה להוראה, **סימה חדד מה יפית**, מנהלת האגף הקדם-יסודי, **וד"ר חגית הרטף**, מנהלת תחום ההדרכה והערכה ברמא"ה. הכנס כלל היכרות עם הכלי החדש, הדגמת איסוף עדויות כחלק מתהליך ההערכה, התצפית והמשוב, וסדנת ההתמחות.

על נשירה מהוראה בשלב הכניסה, ד"ר שרה זילברשטרום: זוח נתוני הלמ"ס ועיבוד נתוני המשרד.

התמונה החינוכית בחינוך העל-יסודי, ד"ר שרה זילברשטרום בעזרת שיתוף הציבור נבדקו מדדי התמונה החינוכית, ונוספו שלושה מדדים - ובהם "קליטה מיטבית של מורים". כעת מגבשים עם ראמ"ה צוות משותף לתכנון הבדיקה של המדד, שיעזר בשני כלים: ראיונות איכותניים עם מורים ונתונים קשיחים בהקשר הרלוונטי.

ללא גבולות, ד"ר אסתי פיירסטיין: תכנית לשילוב מורים עם מוגבלות.

מרכזי סימולציה, ד"ר שרה זילברשטרום

השנה נוספו למרכז הפועל באוניברסיטת בר-אילן עוד חמישה מרכזי סימולציה בחמש מכללות: מכללת גורדון, מכללת אלקסאמי, מכללת דוד ילין, מכללת שאנן ומכללת סמינר הקיבוצים. הרעיון העומד מאחורי התהליך הוא שהיות שהמתודולוגיה משמעותית מאוד, יש להנגיש אותה לכמה שיותר עובדי הוראה. כדי להמשיך ולעמוד בסטנדרטים של מרכז הל"ב בבר-אילן מונתה גלי נהרי לרכזת ארצית. לגלי ראייה מערכתית ופדגוגית כאחד, לצד ניסיון רב. כל החברים מוזמנים לצרוך את המשאב וגם להשתתף בחיבור תרחישים לסרטוני ההדרכה. המרכזים שזכו ב"קול הקורא" התחייבו לתת מענה הן לאוכלוסיית המוסד שבו הם ממוקמים הן לאוכלוסיות ממכללות ומאוניברסיטאות אחרות.

הצגת יחידות שלב הכניסה להוראה במוסדות האקדמיים: תפיסה, מבנה והפעלה

- מכללת ירושלים - ד"ר צילה ארן, רבקה שטינמיץ, רבקה גרין.
- מכללת בית ברל - ד"ר אורית זהן, מלי ליבוביץ, ד"ר רימונה כהן, בלי מרם, אורלי אוחיון.
- הטכניון - ד"ר ניצה ברנע.

סדנאות סטאז' מקוונות: רצוי, מצוי או מיותר? התלבטויות בהנחית **דורי דויטש**

התחלת סדנאות הסטאז', הובלת התהליך והדיונים: ד"ר שרה זילברשטרם התקיים דיון בשאלה אם כדאי שבשנת הלימודים תשע"ח כל סדנאות הסטאז' יתחילו בספטמבר או אפילו קודם לכן, ולא בעת פתיחת השנה האקדמית. **בעד השינוי:** (1) תמיכה במתמחים בזמן הקריטי שבו הם הכי זקוקים לתמיכה; (2) אפשרות לסייע במציאת עבודה למי שטרם מצאו; (3) זירוז הצמדת חונך למתמחה לצורך הרישום לסדנאות; (4) איתור מוקדם של השתלבות במסגרות שאינן מאושרות.

נגד השינוי: (1) רק חלק מהמתמחים מועסקים מראשית ספטמבר, ולכן טרם ניתן לקבע את קבוצות הסדנאות שתהיינה לאורך השנה; (2) תיתכן בעיה בגיוס מנחים, משום שהם רגילים להתחיל לעבוד לפי לוח הזמנים של השנה האקדמית. הצעות שעלו: (1) בסוף אוגוסט - בתחילת ספטמבר יתקיימו מפגשים כלליים, כולל עבודה סדנאית, כולל קשר טלפוני, אך לא דווקא עם מי שיהיה המנחה הקבוע לאורך השנה. ההתפצלות לקבוצות קבועות תיעשה רק עם פתיחת השנה האקדמית; (2) להתחיל סדנאות סגורות בספטמבר למי שמצאו עבודה, לקיים מפגשים פתוחים לכל מי שטרם מצאו; (3) כאשר מתחילים בספטמבר ניתן לרווח בין המפגשים, וכך המנחים מקדישים את אותו מספר שעות אבל בחלוקה שונה.

החלטה סופית: הסדנאות יתחילו בספטמבר, בכל מוסד בהתאם למתכונת שיבחר.

היקף הקורסים למורים חדשים, הובלת התהליך והדיונים: **ד"ר שרה**

זילברשטרם

התקיים דיון בשאלה אם לשנות את היקף קורס עובדי הוראה חדשים ל-30 שעות, עקב ההסכם החדש, המחייב לימודים בהיקף של 120 שעות בשלוש וחצי השנים הראשונות?

בעד השינוי: (1) מתן אפשרות למורים ללמוד משהו נוסף שהם נדרשים לו; הזדמנות למורים החדשים להשתלב בפורום המקצועי במסגרת בית הספר; (2) מענה לצורכי המערכת; (3) גם כיום ניתנה אפשרות למפמ"רים "לנצל" 10 שעות מתוך ה-40, כך שבפועל יש 30 שעות למי שלומדים גם אצל המפמ"ר. השנה לא היה ניצול רב של האפשרות, אבל סביר להניח שברגע שהשינוי יוטמע האפשרות תנוצל במלואה; (4) המורים החדשים מחויבים ממילא להרבה קורסים. מוטב לתת רק 30 שעות במתווה מורים חדשים, כדי שיוכלו ללמוד ולצבור שעות על קורסים אחרים.

נגד השינוי: (1) בשלב זה כל שעת תמיכה במסגרת הקורס היא משמעותית; (2) מדובר בפגיעה רצינית במורים חדשים. עד כה הליווי האישי נספר כשעות, ומעתה יהיה עליהם ללמוד בכל מקרה עוד קורס. בשלב הכניסה יש הרבה עומס ואין צורך

בהשתלמויות נוספות.

החלטה סופית: שינוי הקורס ל-30 שעות במסגרת הפיתוח המקצועי; ליווי של 20 שעות על ידי מורה/גננת מלווה, ותהליך הדרגתי לאכיפת חובת הקורס.

כנסים בהשתתפות נציגי כוח אדם מהמחוזות במוסדות האקדמיים לפני שנת ההתמחות

בעקבות ועדת השכר הוחלט על הסדרה של מפגשים עם צוות כוח אדם במוסדות האקדמיים. הובלת התהליך והתיאומים - **איתן שוורץ**, חבר ענף ומכללת אורנים.

הערכה מעצבת: דיונים בקבוצת המייל של הפורום בסוגיית הובלת תהליך הערכה מעצבת במוסדות האקדמיים.

סקר שביעות רצון, **פרופ' דיצה משכית**

הצגת נתוני סקר שביעות הרצון, אשר בחן ארבעה תהליכים: שביעות רצון של המתמחים מסדנאות הסטאז' ומתהליכי החונכות, ושביעות רצון של המורים החדשים מהקורסים למורים חדשים ומתהליכי הליווי.

קבוצות עניין כחלק מהפורום

במסגרת הפורום הוקמו תת-קבוצות, לפי תחומי העיסוק. בחלק מהמפגשים הקבוצות הללו התארגנו במעגלים וקיבלו מענה ספציפי להן, נוסף למענה של כלל הפורום. כל תת-קבוצה התמקדה רק בסוגיות שהן ספציפיות לה, הציגה פעילויות מיוחדות או העלתה הצעות. הפעילויות של תת-הקבוצות תועדו בפרוטוקולים לאורך כל השנה. להלן תת-הקבוצות שפעלו:

רכזי קורסי חונכים ומלווים בהובלת **מלי ליבוביץ**; רכזי התמחות בהובלת **שרית שוסהיים**, רכזי הקורסים למורים חדשים בהובלת **ד"ר רימונה כהן**; ראשי יחידות שלב הכניסה להוראה בהובלת **ד"ר דליה עמנואל**; רכזי התמחות בזיקה לאמנויות -

ד"ר צביה צוקרמן.

כנס כניסה למקצוע ההוראה

כנס היו 13 מושבים שעסקו בשלב הכניסה להוראה, ורבים מחברי הפורום הרצו במושבים אלה. להלן שמות המושבים: (1) פוסטרים מדברים; (2) סיפורה של חממה פועלת; (3) סדנת הסטאז' - פנים רבות לה; (4) מתמחים בגן הילדים; (5) תהליכי הערכת מתמחים - מה ניתן ללמוד מהם?; (6) עולמם של מתמחים; (7) מההכשרה להוראה - שינוי פאזה; (8) מעגלי למידה והוראה בכניסה להוראה; (9) תהליכי הקליטה בכניסה להוראה; (10) מאפייני המורה הצעיר וההוראה כקריירה שנייה; (11) סטודנטים להוראה, מתמחים ומורים מתחילים בחברה הערבית; (12) טיפוח מורים חדשים להוראת המתמטיקה; (13) חונכות ואימון - מנוף לפעולה.

מודלים לקליטה בחינוך הקדם-יסודי

המפגש כלל שיתופי פעולה בין אגף ההתמחות והכניסה להוראה ברשות **ד"ר שרה זילברשטרום** לבין האגף לחינוך הקדם-יסודי בהובלת **סימה חזד מה יפית** ורכזת השלב הקדם-יסודי באגף ההתמחות **מלי ליבוביץ**.

מודלים ייחודיים לקליטה: מחוז תל-אביב - **שירית טליס**, מדריכה מחוזית; מחוז חיפה - **ברוריה שחר**, מפקחת רפרנטית, **וסברינה יזהר**, מדריכה מחוזית; החממה לגננות ברחובות, מחוז מרכז - **נאוה ראובן**, מפקחת רפרנטית, **ואורנה ערד**, רכזת מורים חדשים במכללת אחוה.

סטרס וטראומה בגיל הרך, **טל רחמים**, מנהל מרכז טל: רקע תאורטי מול השטח.

"נספר מחדש", **ד"ר אורנה שץ-אופנהיימר**: נרטיבים בכניסה להוראה המופיעים בספרים של תחרות הסיפורים.

פרס הקליטה מיטבית: ד"ר ורדה צימרמן.

לאורך כל השנה שולבו במסגרת הפורום עדכונים שוטפים מהמינהל ומהאגף.

פעילויות מיוחדות

- הובלת יום הוקרה למתמחים ולמורים חדשים: במסגרת יום זה התקיימו מושבים מקבילים בהובלת מתמחים שכתבו סיפור או עיצבו כרזה על אודות שנת עבודתם הראשונה. לאחר מכן חולקו פרסים לזוכים.
- השתתפות הפורום בכנס שנתון שנה ג' של תכנית רג"ב: חברי הפורום הצטרפו ליום שיא של בוגרי שנה ג' בתכנית רג"ב, לקראת שיבוצם בהוראה. הרכזים פגשו את הסטודנטים בסדנאות והכינו אותם לקראת שנת ההתמחות. הרכזים התגייסו לסייע לבוגרי התוכנית לקראת השתלבותם במערכת החינוך.
- השתתפות ביום עיון והוקרה למורים ולמנהלים המשתתפים בתכנית "ללא גבולות". הובלת היום: **ד"ר אסתי פיירסטיין**; הרצאת אורח: **גיל חדש**; מעגלי שיח: מורים בתכנית ומנהלים קולטים; **נגינה והמחזה**: ממשתתפי התכנית; פאנל: **ד"ר שרה זילברשטרום**.

בסימן אישי

ברצוננו להודות לצוות של מופ"ת, שבלעדיו לא יכולנו לממש את הפעילות. המפגשים הם עבורנו חוויה בשל הקשר האישי שנוצר עם כל אחד מהמשתתפים, והיחסים שמתקיימים לאורך כל השנה ואינם מסתכמים במפגשים אלה. כל אחד מהחברים מנסה לתרום לכולם מהידע שצבר ומניסיונו, ויש תחושה של למידת עמיתים נהדרת.